

Araştırma / Original article**Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri***

Ayten ERDOĞAN,¹ Evren TUFAN,² Mehmet Gökşin KARAMAN,³ Mehmet Süleyman ATABEK,⁴ Cem KOPARAN,⁵ Esra ÖZDEMİR,¹ Anna BARANOVA ÇETİNER,⁶ Nihal YURTERİ,¹ Ülkem ÖZTÜRK,⁷ Mehmet Ali KURÇER,⁸ Handan ANKARALI⁹

ÖZET

Amaç: Son yıllarda Adli Tıp Kurumu'na başvurular Türkiye'de çocuk ve ergenlerde cinsel istismarın çok yaygın olduğunu göstermektedir. Ülkemizde ve uluslararası literatürde taciz mağdurlarıyla ilgili çok sayıda araştırma yürütülmüş olmasına karşın, çocuk ve ergenlere cinsel istismarda bulunan kişilerin klinik ve demografik özelliklerine yeterince odaklanılmamıştır. Bu çalışmada Batı Karadeniz, Doğu Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgesindeki belli hastanelere gönderilen mağdurlar değerlendirilerek, cinsel istismarcıların sosyokültürel özellikleri incelenmiştir. **Yöntem:** Olgular Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Adana Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ve Bursa Dörtçelik Çocuk Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları kliniklerinde adli değerlendirmeye tabi tutulan çocuk ve ergen cinsel istismar mağdurlarına eylemde bulunan istismarcılarının bilgilerini içermektedir. Cinsel istismarcılara ait veriler olguların tıbbi veya adli dosyalarındaki kayıtlardan elde edilmiş; mağdurların demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet), olayın karakteristik özelliklerine (istismarcı-mağdur ilişkisi) ve sanığın belirleyici özelliklerine göre (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik durumu, suç amaçlı çocuk pornografisi ve/veya bilgisayar kullanımı) kaydedilmiştir. **Bulgular:** Çocuk ve ergenlere yapılan cinsel tacizlerde, tüm istismarcılar erkektir. Cinsel istismarcıların çoğunun mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden, akraba veya tanıdık kimselerden oluştuğu saptanmıştır. En sık kız çocukları istismara maruz kalmakta, artan yaşla birlikte istismara uğrayan kızların oranı artmaktadır. Cinsel istismarcıların eğitim düzeyinin düşük olması, evli olmama ve madde ve/veya alkol kullanım öyküsü oranının yüksek olduğu izlenmektedir. **Sonuç:** Bulgularımız, çocuk ve ergenlere karşı cinsel taciz vakalarında istismarcıların çoğunluğunu erkek ve evli olmayan kişilerin oluşturduğunu, istismarcılarda eğitim düzeyinin düşük ve madde ve/veya alkol kullanım öyküsü oranının yüksek olduğunu göstermiştir. Türkiye'de çocuk ve ergenlerin mağduru olduğu cinsel istismar olgularında değişik istismarcı tipleri arasında klinik açıdan anlamlı farklılıkları daha iyi belirleyebilmek amacıyla yapılacak ileri araştırmalara gereksinme vardır. (*Anadolu Psikiyatri Dergisi 2011; 12:55-61*)

Anahtar sözcükler: Çocuk, ergen, cinsel istismar, pedofili

* Bu çalışmanın verilerinin bir kısmı 14. Bahar Sempozyumu'nda sunulmuştur (13-17 Nisan 2010, Antalya)

¹ Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, ⁶ Psikiyatri AD, ⁸ Halk Sağlığı AD, Zonguldak

² Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Elazığ

³ Maltepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, İstanbul

⁴ Dörtçelik Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Bursa

⁵ Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Adana

⁷ Kocaeli Devlet Hastanesi, Psikiyatri, Kocaeli

⁹ Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik AD, Düzce

Yazışma adresi/Address for correspondence:

Doç.Dr. Ayten ERDOĞAN, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Bakırköy/İstanbul

E-mail: aytenerd@yahoo.com

Geliş tarihi: 21.04.2010, Kabul tarihi: 16.06.2010

Characteristic features of perpetrators of sexual abuse on children and adolescents in four different regions of Turkey

ABSTRACT

Objective: Referral of sexually abused children and adolescents to the Forensic Medicine Council showed that sexual abuse of children and adolescents is prevalent in Turkey. Unfortunately, very few studies have examined the characteristics of sexual offenders against children and adolescents in Turkey. This study examined the socio-cultural features of sexual offenders against children and adolescents from Western Black Sea, Mediterranean, Marmara and East Anatolia regions of Turkey. **Methods:** The sex offenders against children and adolescents referred for forensic psychiatric examination to the Child and Adolescent Psychiatry outpatient clinics of University of Zonguldak Karaelmas Hospital, Elazığ Mental Health Hospital, Adana Ekrem Tok Mental Health Hospital, Bursa Dörtçelik Childrens' Hospital were recruited for the study. Data for sex offenders were obtained from the medical and legal documents of children and adolescents. The sex offenders were assessed for demographic and legal characteristics: age, gender, marital status, education level, substance and alcohol use history and use of child pornography/ computer. **Results:** All of the sexual offenders against children and adolescents were male. In most of the cases the child knows the offender (e.g. neighbor, relative, family friend, or local individual with authority). Females were the most commonly abused, with the percentage of abused females increasing with age. In addition, most of the sex offenders was not married and had low level of education, substance and alcohol use history. **Conclusion:** Most of the sex offenders against children and adolescents were male and not married. They had high rates of substance use history, low level of education. Further research is needed to better identify clinically significant differences among the different types of sex offenders against children and adolescents in Turkey. *Anatolian Journal of Psychiatry 2011; 12:55-61*

Key words: child, adolescent, sexual abuse, pedophilia

GİRİŞ

Çocuğun cinsel istismarı, rıza yaşının altında bulunan bir çocuğun, cinsel açıdan olgun bir yetişkinin cinsel doyumuna yol açacak bir eylem içinde yer alması veya bu duruma göz yumulması olarak tanımlanmaktadır.¹ İki çocuk arasındaki cinsel eylemler, yaş farkı dört ve üstünde olduğunda, küçük çocuğun zorlama veya ikna ile cinsel haz amacı güden eylemlere maruz bırakılması da cinsel istismar olarak ele alınır.²

Çocuklara cinsel istismarın gerçek yaygınlığının çok daha yüksek oranda olduğu, olguların yalnız %15.0'nin bildirildiği veya açığa çıktığı tahmin edilmektedir.^{3,4} Çalışmalarda çocuklukta cinsel istismara maruz kalma sıklığının %10.0-40.0 arasında değiştiği ve cinsel istismar kurbanlarının %53.0'nin 14 yaşın altında olduğu bildirilmektedir.^{5,6} Ülkemizde ise çocuklara yönelik cinsel istismarın yaygınlığına ilişkin yeterli istatistik verileri ve araştırma sonuçları yoktur.^{7,8}

Çalışmalarda çocuğa yönelik cinsel istismarda bulunanların çoğunun erkek olduğu, kadın oranının ise %1.0-6.0 arasında olduğu bildirilmiştir.^{9,10} Cinsel istismarcıların %60.0-70.0 oranında akrabalar, öğretmenler, komşular, otorite figürleri gibi çocuğun bildiği ve güvendiği kişiler oldukları belirlenmiştir.^{11,12} Seçilen çocukların belli aile özelliklerinin olduğu, anne-babalarının boşanmış veya ölmüş olduğu, eğitim ve sosyoekonomik düzeylerinin düşük olduğu, babaların ise çoğun-

lukla ilgisiz ve uzak olduğu saptanmıştır.^{4,6,13} Son yıllarda internet ve sanal iletişim yolu ile çocuk ve ergenlerin cinsel istismar amaçlı kandırılması da yaygın olarak görülmektedir.^{14,15}

Çocukların cinsel tacizini etkileyen etkenlerden bazılarının, içinde yaşanan kültürden etkilenebileceği bilinmektedir.¹⁵⁻¹⁸ Ülkemizde şimdiye kadar yapılan birkaç çalışmada çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunanların sosyodemografik ve eylem özellikleri bildirilmiştir. Ancak bu araştırmalar tek bir merkezden olgulara odaklanmış olup, örneklem sayıları sınırlıdır.^{11,12,19-21} Ülkemiz toplumunu daha iyi yansıtabilecek, çeşitli merkezlerden bildirilen geniş bir istismar olguları örneklemindeki tacizcilerin sosyodemografik ve eylem özellikleri üzerine odaklanan araştırmalara gereksinme vardır. Bu çalışmada Batı Karadeniz, Doğu Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgelerindeki belli hastanelere gönderilen mağdurların ve dava dosyalarının incelenmesi sonucu cinsel istismarcıların sosyodemografik ve eylem özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Denekler ve çalışmanın deseni

Çalışma verileri Ocak 2008-Aralık 2009 arasında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Adana Ekrem Tok Ruh Sağlığı

ve Hastalıkları ve Bursa Dörtçelik Çocuk Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları kliniklerinde adli değerlendirmeye tabi tutulan çocuk ve ergen cinsel istismar mağdurlarının dosyalarının geriye dönük olarak incelenmesi ile elde edilmiştir. Bu olgular, adli makamlarca cinsel istismara uğrama iddiası nedeniyle yapılan soruşturma aşamasında, beden ve ruh sağlığının bozulup bozulmadığını belirlemeye yönelik bilirkişi görüşü istenilen olgulardır. Mağdur çocuk ve ergenler, uzman hekimler tarafından değerlendirilmiş, ailelerinden istismara yönelik ayrıntılı öykü alınmıştır. Cinsel istismarcıların verileri, istismar edilen mağdurların demografik karakteristiklerine (yaş, cinsiyet), olayın karakteristik özelliklerine (istismarcı-mağdur ilişkisi), aile bireyleri (ensest: anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze, dede, üvey anne-baba-kardeş), akraba (ikinci dereceden kan ve/veya kayın akrabası; kuzen, enişte, kayınpeder, kayınvalide) veya tanışıklık durumlarına (çevrede yaşayan tanıdık kişiler, yabancı) göre kaydedilmiştir. Sanığın belirleyici özellikleri de (yaş, cinsiyet, taciz edilen mağdur sayısı, eğitim düzeyi, evlilik durumu, suç amaçlı çocuk pornografisi ve/veya bilgisayar kullanımı) kaydedilmiştir.

İstatistiksel analiz

Verilerin analizi 'SPSS (Statistical Package for Social Sciences, SPSS Inc., Chicago, IL) for Windows TM 11.5' istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Gruplandırılmış verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. Ki-kare testi için gerektiğinde Fisher düzeltmesi uygulanmış ve $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Cinsel istismar öyküsü bulunan ve yaşları 3-18 arasında değişen 182 çocuk ve ergen çalışmaya alınmıştır. Mağdurların ortalama yaşı 12.7 ± 3.4 'tür. On üç yaşından küçük çocuklara cinsel istismarda bulunanların oranının %38.0 olduğu, 13-18 yaşları arasındaki ergenlere cinsel istismarda bulunanların oranının %62.0 olduğu saptanmıştır. Cinsel istismar amaçlı yaş grubunun seçiminde iller arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p=0.785$). İstismarda bulunanların ortalama yaşı 28.2 ± 12.1 (yaş aralığı: 11-60) olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Cinsel istismarcıların yaş dağılımı

Yaş	Çocuklara istismarda bulunanlar		Ergenlere istismarda bulunanlar		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
25 ve altı	32	58.2*	50	50.0*	82	52.9
26-30 arası	5	9.1**	18	18.0**	23	14.8
31-35 arası	3	5.5***	4	4.0***	7	4.5
36-40 arası	4	7.3*	13	13.0*	17	11.0
40'ın üzeri	11	20.0***	15	20.0***	26	16.8
Toplam	55	100.0	100	100.0	155	100.0
Ortalama		27.7		28.5		28.2

Değerlendirme dışı = 28 (sanıkların verisi eksik)

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p > 0.05$

İstismarcıların tümü erkektir (%100). En sık kız çocukları istismara maruz kalmakta olup (%71.6); istismara uğrayan 13 yaşından büyük kız oranı (%84.8), 13 yaş altına göre (%50.7) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p < 0.001$). On üç yaşından büyük kızlarda (K) erkekler (E) göre cinsel istismarın Zonguldak (K/E %73.6/25.9) ve Adana illerinde (K/E %77.8/20.0) daha fazla olduğu (sırasıyla $p=0.0001$ ve $p=0.033$); buna karşılık 13 yaşından büyük kız ve erkeklerdeki taciz oranının Bursa (K/E

%69.2/60.0) ve Elazığ illerinde (K/E %60.9/41.7) benzer bulunmuştur.

Çocuklara ve ergenlere cinsel istismarda bulunanların %60.7'sinin bekar, boşanmış veya dul oldukları saptanmıştır. Sanıkların medeni durumunun illere göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. On üç yaşından küçük çocuklara istismarda bulunanların %64.7'si evli değilken, on üç yaşından büyükler için bu oran %58.2 olarak bulunmuş, ancak anlamlı bir farkın olmadığı

58 Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan... özellikleri

Tablo 2. Çocuk ve ergenlere cinsel istismarda bulunan kişilerin demografik özelliklerinin illere göre dağılımı

Demografik özellik	Kategori	Zonguldak (s=99)		Bursa (s=18)		Elazığ (s=35)		Adana (s=23)	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	99	100.0	18	100.0	35	100.0	23	100.0
Sanıkta alkol/madde	Var	66	67.3	10	55.6	12	34.3	5	21.7
Sanık akraba veya tanıdık	Evet	23	23.5	3	16.7	7	20.0	6	26.1
Sanıkta evlilik	Var	40	42.1	9	50.0	10	28.6	7	31.8
Sanık aile bireyi	Evet	12	12.2	3	16.7	6	17.1	1	4.3
Sanık bakım veren	Evet	15	15.3	3	16.7	8	22.9	2	8.7
Sanık kamu görevlisi	Evet	14	14.3	2	11.1	7	20.0	1	4.3
Sanığın eğitim durumu	Okuryazar değil	0	0	0	0	1	2.9	0	0
	İlkokul terk	2	2.3	0	0	6	17.1	0	0
	İlkokul	14	16.3	7	38.9	7	20.0	8	36.4
	Ortaokul	24	27.9	11	61.1	9	25.7	9	40.9
	Lise	38	44.2	0	0	4	11.4	4	18.2
Sanığın mesleği	Yüksekokul	8	9.3	0	0	0	22.9	1	4.5
	Var	63	67.0	14	77.8	11	34.4	0	0

Tablo 3. Cinsel istismarda kullanılan ikna etme veya zorlama çeşitleri

Yaş	Çocuklara istismarda bulunanlar		Ergenlere istismarda bulunanlar		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fiziksel güç kullanımı	53	84.1	69	71.9	122	76.7
Evlenme vaadi	0	0	11	14.1	11	8.1
Bir şey gösterme	33	56.9	24	30.8	57	41.9
Bir şey verme	22	37.9	7	9.0	29	21.3
Flört görüntüsü	3	4.2	36	46.2	39	28.7

Değerlendirme dışı = 47

görülmüştür ($p=0.387$). İllere göre sonuç incelendiğinde, Zonguldak, Bursa ve Adana illerinde istismarda bulunanların medeni durumunun mağdurun yaşı ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir. Elazığ'da evlilerin tamamının (%100) 13 yaşından büyük ergenlere, evli olmayanların ise (%64.0) daha çok 13 yaşından küçük çocuklara cinsel istismarda buldukları belirlenmiştir ($p=0.0001$).

Cinsel istismarda bulunanların %78.0'ının mağdur olan çocuk ve ergenin aile üyelerinden veya tanıdık kimselerden olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Adana ilinde sanığın akraba veya tanıdık birisi olma olasılığı (%73.9) diğer üç ile göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Zonguldak %14.3, Bursa %0.0 ve Elazığ %28.6) ($p=0.0001$). On üç yaşından küçük çocuklarda sanığın aile bireyi olması %16.9, 13 yaşından büyük ergenlerde ise %18.9 oranında bulun-

muştur. Sanığın aile bireyi olup olmasının mağdurun yaşı ile ilişkisinin illere göre değişimi araştırıldığında, Bursa ilinde aile bireylerinin daha çok 13 yaşından küçük (%33.3) çocukları tercih ettiği ($p=0.027$), Elazığ ilinde aile bireylerinin 13 yaşından büyük ergenleri (%47.4) seçtiği bulunmuştur ($p=0.0001$). Aile bireyleri tarafından cinsel istismara uğrayanların oranı %13.2 olup bu oran çocuklarda %9.9, ergenlerde %15.3 olarak saptanmıştır.

Çocuklara ve ergenlere cinsel istismarda bulunanların %53.8'inde madde ve/veya alkol kullanımı öyküsünün olduğu; ergenlere cinsel istismarda bulunanlarda alkol ve madde kullanımı oranının (%58.6), çocuklara cinsel istismarda bulunanların oranından (%46.5) daha yüksek olduğu bulunmuş, ancak aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p=0.111$). İllere göre dağılım Tablo 2'de göster-

erilmiştir.

Cinsel istismarda bulunanların en sık kullandıkları zorlama yönteminin çocuklarda bir şey gösterme (%56.9), ergenlerde ise flört görüntüsü olduğu saptanmıştır (%46.2). Çocuk ve ergenlere yapılan cinsel istismar eylemi sırasında fiziksel güç kullanma oranı %76.7 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Çocuklara ve ergenlere cinsel istismarında bulunanların %59.8'inin eğitim düzeyinin ilköğretim ve altında olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Çocuk ve ergenlere istismar amacıyla yaklaşmakta araç olarak istismarda bulunanların %5.0'inin bilgisayar, %5.0'inin çocuk pornografisi kullandığı saptanmıştır.

İllere göre çocuk ve ergen mağdurların sayıca dağılımı, cinsiyet dağılımı ve madde kullanım sıklığı anlamlı bir değişiklik göstermemektedir. İstismarda bulunan kişilerin yaşları ve cinsiyet dağılımı, zor kullanma sıklığı, çocuklukta cinsel istismara uğrama sıklığı, medeni durumun dağılımı, sanığın komşu, akraba veya aile ferdi olup olmaması, ensest varlığı ve ensest türünün dağılımı illere göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Sanığın alkol kullanma sıklığı Elazığ (%34.3) ve Adana (%21.7) illerinde Zonguldak (%67.3) ve Bursa illerine (%55.6) göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p=0.0001$). İşsiz istismarda bulunan kişilerin oranı Elazığ ilinde (%68.6) Zonguldak (%33) ve Bursa illerine (%22.2) göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0.0001$) (Tablo 2).

TARTIŞMA

Bu çalışmada Batı Karadeniz, Doğu Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgesindeki belli hastanelere gönderilen mağdurların ve dava dosyalarının incelenmesi sonucu çocuklara cinsel istismarda bulunan kişilerin sosyodemografik ve eylem özellikleri incelenmiştir. Çalışmamız, ülkemiz toplumunu daha iyi yansıtabilecek, çeşitli merkezlerden bildirilen geniş bir istismar olguları örneklemindeki tacizcilerin sosyodemografik ve eylem özellikleri üzerine odaklanan ilk araştırma özelliğini taşımaktadır. Bulgularımız, çocuk ve ergenlere karşı cinsel taciz olgularında istismarda bulunanların çoğunluğunu erkek ve evli olmayan kişilerin oluşturduğunu, istismarda bulunanların eğitim düzeyinin düşük ve madde ve/veya alkol kullanım öyküsü oranının yüksek olduğunu göstermiştir.

Literatürde günümüze kadar bildirilen araştırmaların sonuçları da bulgularımıza benzer olarak

çocuklara cinsel istismarda bulunanların çoğunun erkek olduğunu göstermektedir.^{3,6,20-22} Örnekleminizde istismarcıların tamamı erkektir. Ancak, bulgularımızın örneklem yanlılığından etkilenebileceği ve kadınlar tarafından yapılan tacizlerin genel olarak daha düşük olarak bildirilebileceği de akılda tutulmalıdır.^{23,24} Kadınlar tarafından yapılan tacizlerin daha düşük olarak bildirilmesi, bu eylemlerin günlük etkinlikler sırasında (örn., banyo, bakım) daha belirsiz olarak uygulanmasına, tacizci ile mağdur arasındaki ilişkinin doğasına veya bu tür tacizlerin özellikle ergenler tarafından arzu edilebilir olarak algılanmasına bağlı olabilir.²³

Çalışmamızda, cinsel istismarda bulunanların %13.2'sinin aile bireylerinden biri olduğu, bu oranın 13-18 yaşları arasındaki ergenlerin istismarında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ülkemizde Kocaeli ve Samsun illerinde yapılan çalışmalarda istismarın sırasıyla %52.4 ve %88.9'unun aile bireyleri ya da akrabalar tarafından gerçekleştirildiği saptanmıştır.^{11,12,21} Van ilinde cinsel istismara maruz kalan sekiz çocuğun sosyodemografik özelliklerinin incelendiği bir çalışmada, bu bulgulardan farklı olarak, istismarı gerçekleştirenlerin %12.5'inin aile bireyleri ve akrabalarından oluştuğu belirlenmiştir.¹⁹ Aile bireyleri/akrabalar tarafından cinsel istismara uğrama oranı, 1993 yılında İstanbul Adli Tıp Enstitüsü'ne başvuran 185 olguda %26.0, 1997 yılında İzmir'de tedavi kurumlarına getirilen çocuklar arasında ise %38.0 olarak bildirilmiştir.^{25,26} Çalışmamızda aile bireyleri tarafından taciz edilme oranı Kocaeli, İstanbul, İzmir ve Samsun illerindekine göre daha düşük ancak Van ilindeki ile uyumlu olarak bulunmuştur. Bu fark, yöntem bilimsel kısıtlılıklara, aile bireyleri/akrabalar tarafından uygulanan istismarın gizlenme eğilimine veya örnekleminizin bir kısmının Van ili için geçerli olduğu gibi (Elazığ ve Adana) Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden yoğun bir şekilde göç alan merkezler olmalarına bağlı olabilir. Ülkemizin çeşitli bölgeleri arasında aile içi ve dışında cinsel istismar yaygınlığını değerlendirebilmek için ek araştırmalara gerek olduğu söylenebilir.

Literatür verilerine göre, çocuklara cinsel istismarda bulunanların %60-70 oranında akrabalar, öğretmenler, komşular, otorite figürleri gibi çocuğun bildiği ve güvendiği kişiler olduğu saptanmıştır.^{3,6,13} Bu verilere uygun olarak bizim çalışmamızda da istismarların %64.8'inin tanıdık ya da uzak akrabalar tarafından uygulandığı, aile bireyleri tarafından uygulanan istismarların bu gruba dahil edilmesi durumunda ise, istismarla-

ların %78.0'inin tanıdık bir kişi tarafından gerçekleştirildiği saptanmıştır. Ülkemizde Kocaeli ve Samsun ilinde yapılan çalışmada da istismarların sırasıyla %52.4 ve %88.9'unun aile bireyleri veya akrabalar tarafından gerçekleştirildiği saptanmıştır.^{11,12,21}

Çalışmamızda cinsel istismara uğrayan ergenlerin oranının çocuklardan yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsel istismara uğrayanların çoğu kızdır. On üç yaşından küçük olan ve cinsel istismara uğrayan çocuklarda kız/erkek oranının farklılık göstermediği, 13 yaşından büyük olan ve cinsel istismara uğrayan çocuklarda kız oranının ise belirgin şekilde yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu çalışma sonuçları gelişmiş ülkelerdeki ve ülkemizdeki sonuçlarla uyumludur.²⁴⁻³⁰ Ceylan ve arkadaşlarının Van ilindeki çalışmasında, bu bulgulardan farklı olarak cinsel istismara uğrayan erkek çocuk ve ergenlerin oranının %62.5, kız oranının ise %37.5 olduğu belirtilmiştir. Van ilindeki çalışmadaki örneklem sayısının azlığı bu farklı bulgunun ortaya çıkmasını açıklayabilir.¹⁹ Karakaya ve arkadaşları ile Akbaş ve arkadaşları^{11,12} tacize uğrayan kızların oranını sırasıyla %57.1 ve %72.2 olarak bildirmiştir.²¹

Bu çalışmada çocuklara cinsel istismarda bulunanların çoğunun 25 yaşından küçük olduğu saptanmıştır. Verilerimizle uygun şekilde Ceylan ve arkadaşları, istismarda bulunanların çoğunun 30 yaşından küçük olduğunu ve tek bir kişinin (%12.5) otuz yaşın üzerinde olduğunu bulmuştur.¹⁹ Uluslararası çalışmalarda da 13 yaşından küçük çocuklara cinsel istismarda bulunanların %40'ünün ergenler olduğu ve en sık 14 yaşındaki ergenlerin istismarda buldukları saptanmıştır.⁶ Bu bulgular, tacizcilerin yaşlarına uygun cinsel ilişkiler kurmakta zorlanmaları ve tacizcinin yaşı ilerledikçe davranışları üzerinde dışsal kontrollerinin artmasına bağlı olabilir. Bu önermelerin geçerliliğinin değerlendirilmesi için çeşitli yaş gruplarından seçilecek taciz zanlılarından oluşan geniş örneklerle yürütülecek araştırmalara gerek vardır.

Cinsel istismarda bulunanların genel olarak düşük eğitim ve sosyoekonomik düzeyine sahip olduğu, evli olmadığı, alkol-madde kullanımının yaygın olduğu ve işsizlik oranının yüksek olduğunu gösteren çalışmalar vardır.³¹⁻³⁵ Verilerimiz bu önermeleri desteklemektedir. Birçok çalışmada ve çalışmamızdaki örneklemelerin genelde hapis yatan, yakalanan gruptan alındığı, bu nedenle cinsel istismarda bulunan bireylerin tümüne genellenemeyeceği akılda tutulmalıdır.³⁵

Hem çocuklara, hem de ergenlere cinsel istis-

Anatolian Journal of Psychiatry 2011; 12:55-61

marda bulunanların genellikle bu cinsel eylemler için fiziksel güç kullandığı, az bir kısmının sadece evlenme vaadi, bir şey gösterme, bir şey verme ve flört görüntüsü gibi manipülasyon ve desensitizasyon yöntemleri uyguladıkları bulunmuştur. Pedofili hastalarının ise, genellikle cinsel eylemler için zor kullanmadığı, aksine önce masum dokunma sonra uygunsuz dokunma, açık resimler gösterme, porno izletme gibi birçok fizik manipülasyon ve desensitizasyon uyguladıkları gösterilmiştir.^{3,13} Bu farklılık, Türkiye'de çocuk ve ergenlere cinsel istismarda bulunanların pedofili eğilimleri dışında başka nedenlerden de kaynaklanabileceğine işaret etmektedir. Türkiye'de geleneksel ve dinsel özellikler nedeniyle cinsel yaşantının kısıtlanması, küçük yaşta evliliğin normal kabul edilmesi gibi etkenler etkili olabilir.

Bulgularımıza göre, çocuk ve ergenlere cinsel istismarda bulunanların %5.5'i, eylemlerinde çocuk pornografisi ve bilgisayar kullanmıştır. Çocuk pornografisi ve bilgisayar kullanımının ergenlerin maruz kaldığı istismarlarda çocuklara göre belirgin derecede fazla olduğu dikkati çekmektedir. Ergenlerde çocuklara göre internet kullanımının yaygın olması, keşfetme, arkadaşlık kurma ve risk alıcı davranışlara girme özellikleri bu farklılığı açıklayabilir.

Araştırmamızda, Adana ilinde sanığın akraba veya tanıdık birisi olma olasılığının diğer illerdeki sonuçlara göre üç kat yüksek olduğu görülmüştür. Sanığın alkol kullanma sıklığı Elazığ ve Adana illerinde Zonguldak ve Bursa illerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Doğu Anadolu bölgesinde bulunan Elazığ ilinde istismarda bulunanların işsiz olma oranı Zonguldak ve Bursa illerine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu çalışma deseninin kesitsel olması nedeniyle iller arası karşılaştırmada bazı etkenlerin dağılımında bulunan farklılıkların nedenleri hakkında yorum yapılamamaktadır.

Bu çalışmanın en önemli kısıtlılıkları olarak geriye dönük ve kesitsel tasarım, olgu sayısının kısıtlılığı, adli kayıtlara dayanması ve tacizcilerin bireysel olarak değerlendirilememiş olmasıdır. Çalışmamızın güçlü yanı ise, Türkiye'nin dört bölgesindeki sonuçların incelenmesi, bölgesel farklılıkların ve istismarda bulunanların özelliklerinin değerlendirmesidir.

Sonuç olarak, çocuk ve ergenlerin cinsel istismarını önleyecek önlemler geliştirilmesi için bölgesel farklılıkların nedenlerinin saptanmasına yönelik ileri çalışmaların yapılması gerektiği; çocuk ve ergenlerle çalışan klinisyenlerin cinsel

istismarda bulunan bireylerin özelliklerini, farklılıklarını tanımaları, istismar riski olan çocuklar hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu bireylerin

tekrar eylemde bulunma risklerini bilmelerinin bu durumun olabildiğince kontrol altına alınması açısından önem taşıdığı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Çeçen AR. Çocuk cinsel istismarı: Sıklığı, etkileri ve okul temelli önleme yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2007; 4:1-17.
2. İşeri E. Cinsel istismar. FÇ Çetin, B Pehlivan Türk, F Ünal, R Uslu, E İşeri, T Türkbay, A Coşkun, S Miral, N Motavallı (Eds.), *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*, Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 2008, s.470-477.
3. Cohen LJ, Galynker II. Clinical features of pedophilia and implications for treatment. *J Psychiatr Pract* 2002; 8:276-289.
4. Aktepe E. Çocukluk çağı cinsel istismarı-Childhood sexual abuse. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2009; 1:95-119.
5. Taner Y, Gökler B. Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi* 2004; 35:82-86.
6. Snyder HN. Sexual Assault of Young Children as Reported to Law Enforcement: Victim, Incident, and Offender Characteristics. Washington, DC, US Department of Justice, Bureau of Justice Statistics, 2000, Publication NCJ 182990.
7. Akduman GG, Ruban C, Akduman B, Korkusuz I. Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi* 2005; 3:9-14.
8. Çavlin-BozbeYOğlu A. Türkiye'de Encest Sorununu Anlamak, Özet Rapor. Ankara, Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2009.
9. Green A. Child sexual abuse and incest. M Lewis (Ed.), *Child and Adolescent Psychiatry. A Comprehensive Textbook*. Second ed., Baltimore, MA, Williams & Wilkins, 1996, p.1041-1048.
10. Hall RC, Hall RC. A profile of pedophilia: definition, characteristics of offenders, recidivism, treatment outcomes, and forensic issues. *Mayo Clin Proc* 2007; 82:457-471.
11. Akbaş S, Turla A, Karabekiroğlu K, Senses A, Karakurt MN, Taşdemir GN, ve ark. Cinsel istismara uğramış çocuklar. *Adli Bilimler Dergisi* 2009; 8:24-32.
12. Akbas S, Turla A, Karabekiroglu K, Pazvantoglu O, Keskin T, Boke O. Characteristics of sexual abuse in a sample of Turkish children with and without mental retardation, referred for legal appraisal of the psychological repercussions. *Sex Disabil* 2009; 27:205-213.
13. Murray JB. Psychological profile of pedophiles and child molesters. *J Psychol* 2000; 134:211-224.
14. Werner J, Werner MCM. Child sexual abuse in clinical and forensic psychiatry: a review of recent literature. *Curr Opin Psychiatry* 2008; 21:499-504.
15. Erdoğan A. Pedofili: Klinik özellikleri, nedenleri ve tedavisi-Pedophilia, clinical features, etiology and treatment. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2010; 2:132-160.
16. Whitaker DJ, Le B, Hanson RK, Baker CK, McMahon PM, Ryan G, et al. Risk factors for the perpetration of child sexual abuse: a review and meta-analysis. *Child Abuse Negl* 2008; 32:529-548.
17. Walker CE, Bonner BL, Kaufman KL. *The Physically and Sexually Abused Child Evaluation and Treatment*. First ed., New York, Pergamon Press, 1988.
18. Whitaker DJ, Le B, Hanson RK, Baker CK, McMahon PM, Ryan G, et al. Risk factors for the perpetration of child sexual abuse: A review and meta-analysis. *Child Abuse Neglect* 2008; 32:529-548.
19. Ceylan A, Tuncer O, Melek M, Akgün C, Gülmehmet F, Erden O. Van bölgesindeki çocuklarda cinsel istismar. *Van Tıp Dergisi* 2009; 16: 131-134.
20. Tüzün B, Elmas İ, Akkay E. 11-15 yaş grubu çocuklarda cinsel suçlar. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi* 1998; 5:79-83.
21. Karakaya I, Coşkun A, Ağaoğlu B, Şişmanlar ŞG, Yıldız Ö, Memik ÇN, ve ark. Cinsel istismara maruz kaldığı bildirilen olguların ruhsal değerlendirme sonuçları. *Adli Tıp Bülteni* 2006; 11:53-59.
22. Blanchard R, Watson MS, Choy A, Dickey R, Klassen P, Kuban M, et al. Pedophiles: mental retardation, maternal age, and sexual orientation. *Arch Sex Behav* 1999; 28:111-127.
23. Abel GG, Harlow N. The Abel and Harlow child molestation prevention study. Excerpted from the *Stop Child Molestation Book*. Xlibris, Philadelphia, 2001.
24. Vandiver DM, Kercher G. Offender and victim characteristics of registered female sexual offenders in Texas: a proposed typology of female sexual offenders. *Sex Abuse* 2004; 16:121-137.
25. Sezgin U. *Encest Olguları*. İstanbul, Adli Tıp Enstitüsü Yayınları, 1993.
26. İzmir Tabip Odası. *Çocuk Hakları Çalışma Günleri Raporu*. Yayınlanmamış Rapor, İzmir, 1997.
27. Elliott M, Browne K, Kilcoyne J. Child sexual abuse prevention: what offenders tell us. *Child Abuse Negl* 1995; 19:579-594.
28. Bagley C. The prevalence and mental health sequels of child sexual abuse in a community sample of women aged 18 to 27. *Can J Commun Ment Health* 1991; 10:103-116.
29. Bagley C, Wood M, Young L. Victim to abuser: mental health and behavioral sequels of child sexual abuse in a community survey of young adult males. *Child Abuse Negl* 1994; 18:683-697.
30. McConaghy N. Paedophilia: a review of the evidence. *Aust N Z J Psychiatry* 1998; 32:252-265.
31. Cohen LJ, McGeoch PG, Watras-Gans S. Personality impairment in male pedophiles. *J Clin Psychiatry* 2002; 63:912-919.
32. Cohen LJ, Nikiforov K, Gans S. Heterosexual male perpetrators of childhood sexual abuse: a preliminary neuropsychiatric model. *Psychiatr Q* 2002; 73:313-336.
33. Cohen LJ, McGeoch PG, Gans SW, Nikiforov K, Cullen K, Galynker II. Childhood sexual history of 20 male pedophiles vs. 24 male healthy control subjects. *J Nerv Ment Dis* 2002; 190:757-766.
34. Cantor JM, Kuban ME, Blak T, Klassen PE, Dickey R, Blanchard R. Grade failure and special education placement in sexual offenders' educational histories. *Arch Sex Behav* 2006; 35:743-751.